

ОЦІНКА СТРУКТУРИ ДОХОДІВ ТА ВИТРАТ ДОМОГОСПОДАРСТВ ЯК ФАКТОРУ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

Сучасний розвиток економіки України характеризується динамічними процесами трансформації в цілому та аграрного сектору зокрема. Характерними ознаками функціонування аграрного комплексу сьогодення є нарощування валового виробництва сільськогосподарської продукції та зростання обсягів експорту агропродукції. Проте, позитивні тенденції зростання обсягів виробництва не супроводжуються якісними змінами у житті селян, адже стабільно гострими залишаються проблеми пов'язані із соціально-економічним розвитком сільських територій. Вирішення проблем розвитку сільських територій перебуває в центрі уваги значної кількості вітчизняних та закордонних науковців, адже існує необхідність сформуванню комплексний підхід для вирішення проблем розвитку сільських територій.

На думку Гончаренко І.В. сільська територія – це складна і багатфункціональна природна, соціально-економічна і виробничо-господарська структура, що характеризується сукупністю властивих їй особливостей, а саме: площею земельних угідь; особливостями ландшафту; чисельністю проживаючих людей і типом їх зайнятості; чисельністю, видовим різноманіттям рослинного і тваринного світу; обсягами і структурою виробництва; розвитком соціальної і виробничої інфраструктури та іншими рисами [1].

Основними нормативними документами, які регулюють розвиток сільських територій в Україні є: Концепція Державної цільової програми сталого розвитку сільських територій на період до 2020 року[2]; Концепція розвитку сільських територійЄдина комплексна стратегія розвитку сільського господарства та сільських територій на 2015-2020 роки[3].

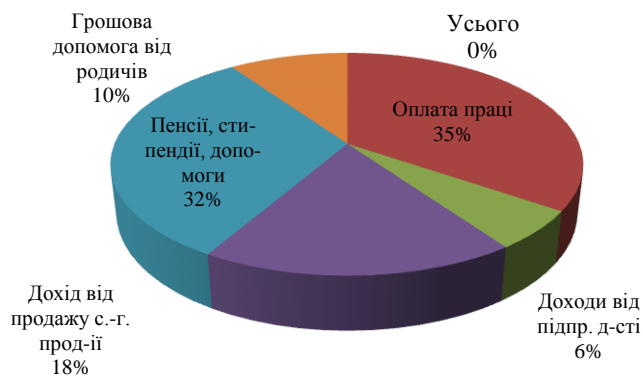
Не зважаючи на значну чисельність програм національного та регіонального рівнів щодо розвитку сільських територій, фактичний стан виконання задекларованих заходів є вкрай низьким. Українське село продовжує занепадати, загострюються такі проблеми як: несприятлива демографічна ситуація та невпинне зменшення чисельності населення в сільській місцевості; високий рівень безробіття; висока міграція сільського населення і, як наслідок, «вимирання» села; недостатній рівень забезпеченості медичними закладами та медичним обслуговуванням, низька забезпеченість мережею сільських освітніх закладів; низький рівень розвиненості дорожньо-транспортної інфраструктури.

Розвиток сільських територій та добробут їх жителів тісно взаємопов'язані із розвитком малого та середнього фермерства, і як наслідок із розвитком усього аграрного сектору. Вінниччина – це традиційний аграрний край із значною часткою сільського населення, тому проаналізуємо тенденції розвитку сільських територій Вінницької області.

Дослідження розвитку сільських територій доцільно відобразити через призму чисельності населення та аналіз основних показників добробуту населення регіону. Відповідно до статистичних даних у 2016 році загальна чисельність населення Вінницької області становить 1 602 163 осіб , питома вага сільського населення становить 49,23%, тобто 788 776 осіб, а міського відповідно 50,77%. Отже, співвідношення сільського і міського населення Вінниччини майже рівне. Якщо аналізувати данні щодо структури населення Вінницької області у розрізі районів, то спостерігаємо, що сільське населення складає понад 60% у таких районах як: Тульчинський, Погребищанський, Пущанський, Немирівський, Липовецький, Іллінецький, Калинівський, Барський райони. Значну частку (майже 90% від загальної чисельності населення) сільське населення займає у Шаргородському, Чернівецькому, Могилів-Подільському та Жмеринському районах.

На наш погляд, одним із визначальних факторів розвитку сільських територій є добробут населення. Оцінку добробуту населення сільських територій можливо представити через аналіз структури грошових доходів домогосподарств Вінницької області та дослідження структури витрат.

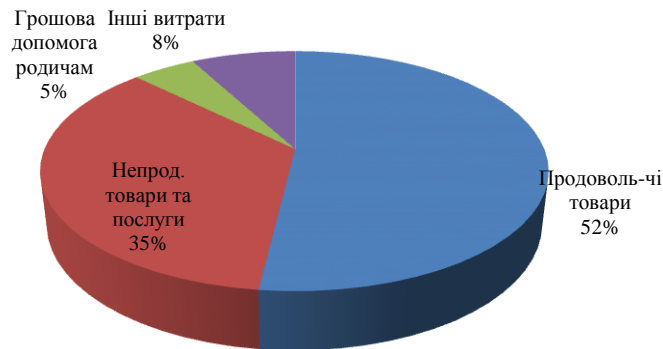
У 2015 році одне домогосподарство у містах має середній дохід 5433,6грн, у той час як у селах - 4307,9 грн [4]. Унаочнемо структуру грошових доходів домогосподарств сільських територій Вінницької області на діаграмі 1.

Діаграма 1. Структура грошових доходів домогосподарств сільських територій Вінницької області за 2015р.

Із діаграми 1 очевидно, що у сільській місцевості в 2015 році відсоткова частка оплати праці і наданих пенсій, стипендій, субсидій майже рівні, 34,5% і 31,9% відповідно.

Для вивчення грошових витрат домогосподарств Вінницької області визначимо що належить до споживчих витрат. За Шевченко О. споживчі витрати або витрати на споживання поділяються на три групи: витрати на товари повсякденного вжитку, тобто на товари харчування, переважну частину одягу, засоби особистої гігієни тощо; витрати на товари, термін використання котрих є тривалим (побутова техніка, предмети електроніки тощо); витрати на послуги (здійснення оплати житла та комунальних послуг, послуг, наданих у сфері освіти, медицини тощо)[5].

Діаграма 2. Структура грошових витрат сільських домогосподарств Вінницької області за 2015 рік.

Джерело: сформовано автором за джерелом 4.

У 2015 році одне домогосподарство у містах здійснює витрати на суму 5287,4 грн., а у селах - 3604,9 грн [4]. Зообразимо структуру грошових витрат сільських домогосподарств на діаграмі 2.

Витрати на продовольчі товари (52%) і непродовольчі товари (35%) формують споживчі витрати (87%). Із діаграми 2 очевидно, що найбільшу частину займають споживчі витрати на продовольчі товари (52%).

Отже, проведене дослідження структури доходів та структури витрат сільських домогосподарств Вінниччини дозволяє визначити ряд пріоритетних напрямків щодо подальшої підтримки розвитку сільських територій та забезпечення вищого рівня добробуту жителів сільських територій: дотримуватися при реалізації аграрної політики пріоритетів Концепції Державної цільової програми сталого розвитку сільських територій на період до 2020 року[2] та Єдиної комплексної стратегії розвитку сільського господарства та сільських територій на 2015-2020 роки[3], які передбачають реформування аграрного сектору на засадах підтримки розвитку сільських територій ; стимулювати створення малих та середніх фермерських господарств, здатних забезпечувати робочі місця та підтримувати інфраструктуру.

Список використаної літератури

1. Гончаренко І. В. Соціально-економічний розвиток сільських територій регіону: проблеми теорії та практики : монографія / І. В. Гончаренко ; Інститут регіональних досліджень НАН України. – Львів, 2009. – 370 с.
2. Концепція Державної цільової програми сталого розвитку сільських територій на період до 2020 року [Електронний ресурс]/ Кабінет Міністрів України. – Режим доступу: www.kmu.gov.ua.
3. Єдина комплексна стратегія та план дій розвитку сільського господарства та сільських територій в Україні на 2015-2020 роки [Електронний ресурс] / Міністерство аграрної політики та продовольства України. – Режим доступу: <http://minagro.gov.ua>
4. Статистичний щорічник Вінниччини за 2016 рік. 2016 : стат. зб./Головне управління статистики у Вінницькій області. Вінниця, 2017. – С.119-133.
5. Шевченко О.О. Формування споживацької поведінки домогосподарств в умовах розвитку економіки: інституціональний аспект / Шевченко О.О. // Формування ринкових відносин в Україні. – 2009. – № 7-8. – С. 26-30.